

8. Ветлужских Е. Мотивация и оплата труда: Инструменты. Методики. Практика / Е. Ветлужских. – М. : Изд-во "Альпина Бизнес Букс", 2008. – 133 с.
9. Добраев В.Л. Теория организации / В.Л. Добраев. – М. : Изд-во Ин-та молодежи, 1995. – 174 с.
10. Иванова С.В. Мотивация на 100 %: А где же у него кнопка? / С.В. Иванова. – М. : Изд-во "Альпина Бизнес Букс", 2005. – 288 с.
11. Ильин Е.П. Мотивация и мотивы / Е.П. Ильин. – СПб. : Изд-во "Питер", 2006. – 512 с.
12. Карпунь І.Н. Мотивація і стимулювання інноваційної діяльності підприємства / І.Н. Карпунь // Вісник Національного університету "Львівська політехніка". – Сер.: Економічна. – Львів : Вид-во НУ "Львівська політехніка", 2008. – № 628. – С. 529-533.
13. Кривокора Е.И. Коммуникационное обеспечение управления производством и сбытом / Е.И. Кривокора / Северокавказский государственный технический университет. – Пятигорск : Изд-во СевКавГТУ. – С. 80-85.
14. Мазур І.І. Корпоративний менеджмент : учебн. посіб. / І.І. Мазур, В.Д. Шапиро. – Изд. 2-ое, [перераб. и доп.]. – М. : Изд-во "Омега-Л", 2008. – 781 с.
15. Шпак Н.О. Основы коммуникационного менеджмента промышленных предприятий : монография / Н.О. Шпак. – Львів : Вид-во НУ "Львівська політехніка", 2011. – 328 с.

Молочник Ю.Б., Шпак Н.О. Место и роль сотрудников в коммуникационной системе промышленного предприятия

Исследована проблема коммуникаций на промышленном предприятии, определено место и роль сотрудников в коммуникационной системе предприятия.

Ключевые слова: коммуникация, мотивация, коммуникационная система, коммуникационный процесс.

Molochyk Yu.B., Shpak N.O. Place and role of workers in the communications system at industrial enterprise

The problem of communications in the enterprise is investigated, the place and role of employees in enterprise communications systems are defined.

Keywords: Communication, motivation, communications system, communications process.

УДК 338.05 Здобувач Н.Я. Хімяк¹ – Інститут регіональних досліджень
НАН України

**ВИКОРИСТАННЯ МЕТОДІВ ТРАНСФЕРТНОГО
ЦІНОУТВОРЕННЯ У СИСТЕМІ РОЗВИТКУ БАНКІВСЬКИХ
УСТАНОВ**

Проаналізовано можливість використання методу трансфертного ціноутворення у стратегічному управлінському обліку банківської установи як засобу формування ефективної продуктової політики, спрямованої на максимізацію чистого процентного доходу.

Ключові слова: банк, трансфертне ціноутворення, центр прибутку, стимулятивна маржа.

Постановка проблеми. Одним із завдань, які стоять перед банківськими установами у процесі стратегічного планування, є застосування ефективних методів побудови портфелів активних і пасивних операцій, які забезпечували б максимізацію операційного прибутку за прийнятного рівня фінансових, кредитних та операційних ризиків. Фактор потенціалу ринку і можли-

вість збільшення питомої ваги у ньому є одним із ключових під час розроблення стратегії діяльності банківської установи.

Одним з інструментів формування оптимальної структури балансу банківської установи, як сукупності портфелів операцій, є метод трансфертного ціноутворення.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Як зазначають Н.П. Дребот, Н.Р. Галайко, О.Р. Галько стратегічне планування визначає основні ідеї, цілі та стратегії діяльності банку в умовах конкретного ринку і є процесом розроблення загальної концепції, яка слугує основою для прийняття ключових рішень щодо допустимого ризику, методів ведення конкурентної боротьби, перспектив розширення діяльності, бажаного рівня прибутковості. У Методичних рекомендаціях щодо організації процесу формування управлінської звітності в банках України йдеться, зокрема, що під час розроблення стратегічного плану враховуються пріоритетні зміни в напрямках розвитку банку та його філій, їх потенційні можливості та перспективи.

Варто зазначити, що довготермінова стратегія діяльності банківських установ та розроблювані для її реалізації фінансові плани на роки, охоплені горизонтом стратегії, формуються на основі даних фінансового обліку. Водночас очевидно, що розподіл планових показників між окремими структурними підрозділами, які утворюють мережу банківської установи, повинен відбуватися з використанням елементів управлінського обліку або ж, як його називають окремі дослідники, госпрозрахунку. Зокрема, О.О. Терещенко, Н.В. Волошанюк стверджують, що ефективним регулятором внутрішніх фінансових відносин у банку з філіями є госпрозрахунок, використання принципів якого передбачає створення в банку системи організації діяльності та управління – механізму внутрішнього господарського розрахунку.

Отже, управлінський облік веде банк для забезпечення внутрішніх потреб в інформації, виходячи зі специфіки та особливостей діяльності й структури управління. У Методичних рекомендаціях щодо організації процесу формування управлінської звітності в банках України визначається, що управлінський облік поділяється на оперативний і стратегічний. У межах стратегічного управлінського обліку формується інформація, на підставі якої керівництво банку має змогу приймати обґрунтовані стратегічні рішення, зокрема стосовно загальної конкурентної стратегії.

При цьому одним з елементів функціонування управлінського обліку є система трансфертного ціноутворення, з допомогою якої забезпечується формування управлінського результату мережі банку у частині чистого процентного доходу. Трансфертне ціноутворення – це процес формування структури трансфертних цін банку.

Трансфертні ціни – внутрішні розрахункові ціни на фінансові ресурси, які перерозподіляються між центрами прибутку банку (структурними підрозділами, які контролюють певні статті доходів і витрат – філіями, відділеннями, підрозділи Головного банку). Центр прибутку забезпечує реалізацію (просування) банківських операцій і послуг на ринку.

¹ Наук. керівник: проф. С.В. Васильчик, д-р. екон. наук

Невирішені частини проблеми. Підходи щодо визначення та застосування трансфертної ціни ресурсів у системі банківських установ висвітлено у роботах як зарубіжних, так і вітчизняних дослідників. Проте переважна більшість із них (Н.П. Дребот, Н.Р. Галайко, О.Р. Галько, О.А. Криклій, М.І. Макаренко, Т.Г. Савченко) досліджують питання трансфертного ціноутворення у контексті впливу на події, що відбулися, без проекції на діяльність банківської установи у майбутньому.

Макаренко М.І., Савченко Т.Г., Криклій О.А. при цьому зазначають, що одним з основних принципів побудови системи трансфертних цін є спрямованість на досягнення довготермінових цілей, а також про те, що одним із ключових факторів визначення цільової функції системи трансфертного ціноутворення є її відповідність тактичним та стратегічним цілям діяльності банку. Однак ці дослідники не наводять у своїх роботах практичних рекомендацій щодо застосування цих тез.

Таким чином, на нашу думку, в існуючих розробках недостатньо висвітлене питання щодо використання методів трансфертного ціноутворення для визначення перспективних напрямів розвитку багатofilійних банківських установ.

Отже, **метою дослідження** є побудова моделі перспективної діяльності багатofilійної банківської установи у розрізі центрів прибутку, яка мала б на меті максимізацію чистого процентного доходу кожного з центрів із використанням для цього методу трансфертного ціноутворення. Використання методу трансфертного ціноутворення при цьому є доцільним з огляду на забезпечення, з його допомогою, порівняльних результатів діяльності центрів прибутку незалежно від орієнтації їх діяльності на розміщення чи залучення ресурсів.

Вхідними даними для побудови моделі формування напряму розвитку банківської установи на основі методу трансфертного ціноутворення є, передусім:

- напрям розвитку банківської установи загалом, зокрема в частині перспектив формування мережі центрів прибутку та їх спеціалізації на продажу визначеного набору банківських продуктів та послуг;
- прогнозовані ринкові умови видачі та залучення коштів;
- вибраний метод трансфертного ціноутворення.

Етапами створення моделі є:

- визначення планів продажу банківських продуктів та послуг для центрів прибутку банківської установи у кількісному та вартісному вимірах, у розрізі строкових груп та валют;
- визначення номінальної планової дохідності/витратності таких операцій у фінансовому обліку;
- визначення динаміки зміни відсоткових ставок на зовнішніх ринках та прогнозування трансфертної ціни ресурсів у плановому горизонті в розрізі строкових груп та валют;
- визначення доцільності застосування стимулятивної маржі з метою підсилення фінансової зацікавленості центрів прибутку у продажі окремих продуктів із пріоритетними для банківської установи параметрами (строковість, валюта);

- визначення трансфертних доходів та витрат центрів прибутку банківської установи залежно від доведених планів продажу;
- формування планового управлінського результату діяльності центрів прибутку банківської установи як сукупності номінальної і трансфертної дохідності.

Основні результати дослідження. Чистий процентний дохід i -го центру прибутку можна визначити за формулою:

$$\text{ЧПД}_i = \text{ЧПД}_i^{\text{FO}} + \text{ЧПД}_i^{\text{YO}}, \quad (1)$$

де: ЧПД_i^{FO} – чистий процентний дохід центру прибутку у фінансовому обліку; ЧПД_i^{YO} – чистий процентний дохід центру прибутку в управлінському обліку, при цьому $\sum_i \text{ЧПД}_i^{\text{YO}} = 0$.

На величину ЧПД_i^{YO} складається різниця між трансфертними процентними доходами та трансфертними процентними витратами, розрахованими, виходячи зі сум операцій у розрізі продуктів і валют та розміру трансфертних цін, у відповідній валюті для кожної зі строкових груп операцій. Оперуючи значеннями ЧПД_i^{YO} та ЧПД_i^{FO} у розрізі валют та банківських продуктів, можна визначити внутрішній дохід центру прибутку за кожною з цих складових.

Це, водночас, дає змогу з'ясувати "слабкі" місця центрів прибутку в частині продажу продуктів, визначити необхідні коригування продуктової лінійки, яка забезпечить максимально ефективний продаж та, у підсумку, сприятиме досягненню поставлених стратегічних цілей.

Відповідно до результатів такого дослідження, визначають перспективний напрям розвитку центру прибутку в частині продажу банківських продуктів, які генерують процентні доходи / процентні витрати.

Визначення планового управлінського результату діяльності i -го центру прибутку банківської установи у момент часу t' ($t'=t, n$) у цьому випадку можна спрощено записати у вигляді формули:

$$\text{ЧПД}_i^{t'} = \sum_v \sum_p \left(\frac{\Pi_{ivp}^{t'} + \Pi_{ivp}^{t'}}{2 \cdot n} \cdot (TC_v^n + CM_{ivp}^n - HC_{vp}^n) \cdot (t' - t) \right), \quad (2)$$

де: $\Pi_{ivp}^{t'}$ – фактична заборгованість за продуктом p у валюті v у момент часу t ; $\Pi_{ivp}^{t'}$ – планова заборгованість за продуктом p у валюті v у момент часу t' ; TC_v^n – планова трансфертна ставка у валюті v ; $CM_{ivp}^{t'}$ – планова стимулятивна маржа за продуктом p у валюті v ; $HC_{vp}^{t'}$ – планова номінальна ставка за продуктом p у валюті v .

Висновки. Отже, використання методів трансфертного ціноутворення у системі розвитку банківських установ дає змогу забезпечити стимулювання структурних підрозділів банківської установи на досягнення визначених стратегічних цілей.

Література

1. Дребот Н.П. Актуальні проблеми планування банківської діяльності та шляхи їх вирішення / Н.П. Дребот, Н.Р. Галайко, О.Р. Галько // Науковий вісник НЛТУ України : зб. наук.-техн. праць. – Львів : РВВ НЛТУ України. – 2011. – № 21.14.

2. Криклій О.А. Фінансовий механізм управління філіями банку : дис. ... канд. екон. наук: спец. 08.04.01 – фінанси, грошовий обіг і кредит / О.А. Криклій / Українська академія банківської справи. – Суми. – 2004. – 20 с.

3. Макаренко М.І. Система трансфертного ціноутворення в комерційних банках : монографія / М.І. Макаренко, Т.Г. Савченко. – Суми : Вид-во ДВНЗ "УАБС НБУ", 2008. – 236 с.

4. Терещенко О.О. Трансфертне (внутрішнє) ціноутворення як інструмент контролінгу / О.О. Терещенко, Н.В. Волошанюк // Фінанси України : журнал. – 2007. – № 5. – С. 136-139.

5. Жирко М.С. Роль філіальної мережі в сучасних умовах функціонування комерційних банків / М.С. Жирко // Формування ринкових відносин в Україні (укр.). – 2004. – № 12. – С. 30-33.

6. Методичні рекомендації щодо організації процесу формування управлінської звітності в банках України (схвалені Постановою Правління Національного банку України від 06.09.2007 р., № 324). – 231 с.

Химяк Н.Я. Использование методов трансфертного ценообразования в системе развития банковских учреждений

Проанализирована возможность использования метода трансфертного ценообразования в стратегическом управленческом учете банковского учреждения как средства формирования эффективной продуктовой политики, направленной на максимизацию чистого процентного дохода.

Ключевые слова: банк, трансфертное ценообразование, центр прибыли, стимулирующая маржа.

Khimiak N.Ya. Application of transfer pricing in the system of development of banking institutions

The article analyzes the use of transfer pricing method in strategic management accounting of banking institutions as a tool of forming an effective product policy aimed at maximizing net interest income.

Keywords: bank, transfer pricing, profit center, stimulating margin.

6. ОСВІТЯНСЬКІ ПРОБЛЕМИ ВИЩОЇ ШКОЛИ

УДК 379.851:378.14

Доц. І.В. Костюк, канд. техн. наук;

доц. А.А. Терехух, канд. екон. наук; доц. Н.В. Чоренька, канд. геогр. наук;

доц. В.Т. Жмур-Клименко, канд. техн. наук –

ІЕПТ ім. Вячеслава Чорновола НУ "Львівська політехніка"

ПІДХОДИ ДО ВИЗНАЧЕННЯ РОЛІ ФАХОВОЇ ОСВІТИ В РОЗВИТКУ ТУРИСТИЧНОЇ ГАЛУЗІ

Досліджено підходи до організації підготовки фахівців із туризму, наголошено на ролі фахової освіти та її змісту у формуванні знань і вмінь майбутнього фахівця.

Ключові слова: фахова освіта, фахівці з туризму, професійна підготовка, підходи до підготовки фахівців туристичної галузі, процес підготовки фахівців.

Постановка досліджуваної проблеми. Освіті належить основна роль у суспільстві, адже вона зумовлює його існування та розвиток. Будь-які господарські чи політичні зміни в житті країни потребують творення нових чи удосконалення існуючих освітніх систем, які функціонують у постійно змінній дійсності. Ці загальні положення актуальні й у системі туристичної освіти.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Особливості професійної підготовки майбутніх фахівців для сфери туризму охарактеризовано в працях Є.О. Алілуйко, І.В. Зоріна, В.О. Квартальнова, В.К. Федорченка, Л.В. Кнодель. Дослідження підходів до професійної підготовки майбутніх фахівців туристичної галузі потребує врахування особливостей становлення і розвитку вітчизняної системи професійної підготовки фахівців для сфери туризму на різних історичних етапах, аналізу вітчизняного і зарубіжного досвіду й визначення перспективних напрямів модернізації професійної підготовки майбутніх фахівців для галузі.

Метою дослідження є формування моделі підготовки фахівців у галузі туризму у вищих навчальних закладах України на основі чітко окреслених підходів.

Основні результати дослідження. Зміни, що відбуваються за останнє десятиріччя на ринку туристичних послуг, імперативи зростаючого інформаційного суспільства, стрімкий розвиток наукових знань, інформаційних та комунікаційних технологій висувають якісно нові завдання щодо підготовки фахівців туристичної галузі. Туристична освіта в Україні набуває значного поширення завдяки визначенню пріоритетів розвитку держави та забезпеченню фундаментальної, наукової, загальнокультурної і професійно-практичної підготовки особистості.

У цих умовах незмірно зростає роль освіти й особливо вищої. Вища освіта і наука стають глобальними факторами суспільного розвитку, належать до числа найважливіших національних та загальносвітових пріоритетів, виступають головними компонентами культурного, соціального та економічно стійкого розвитку суспільства.